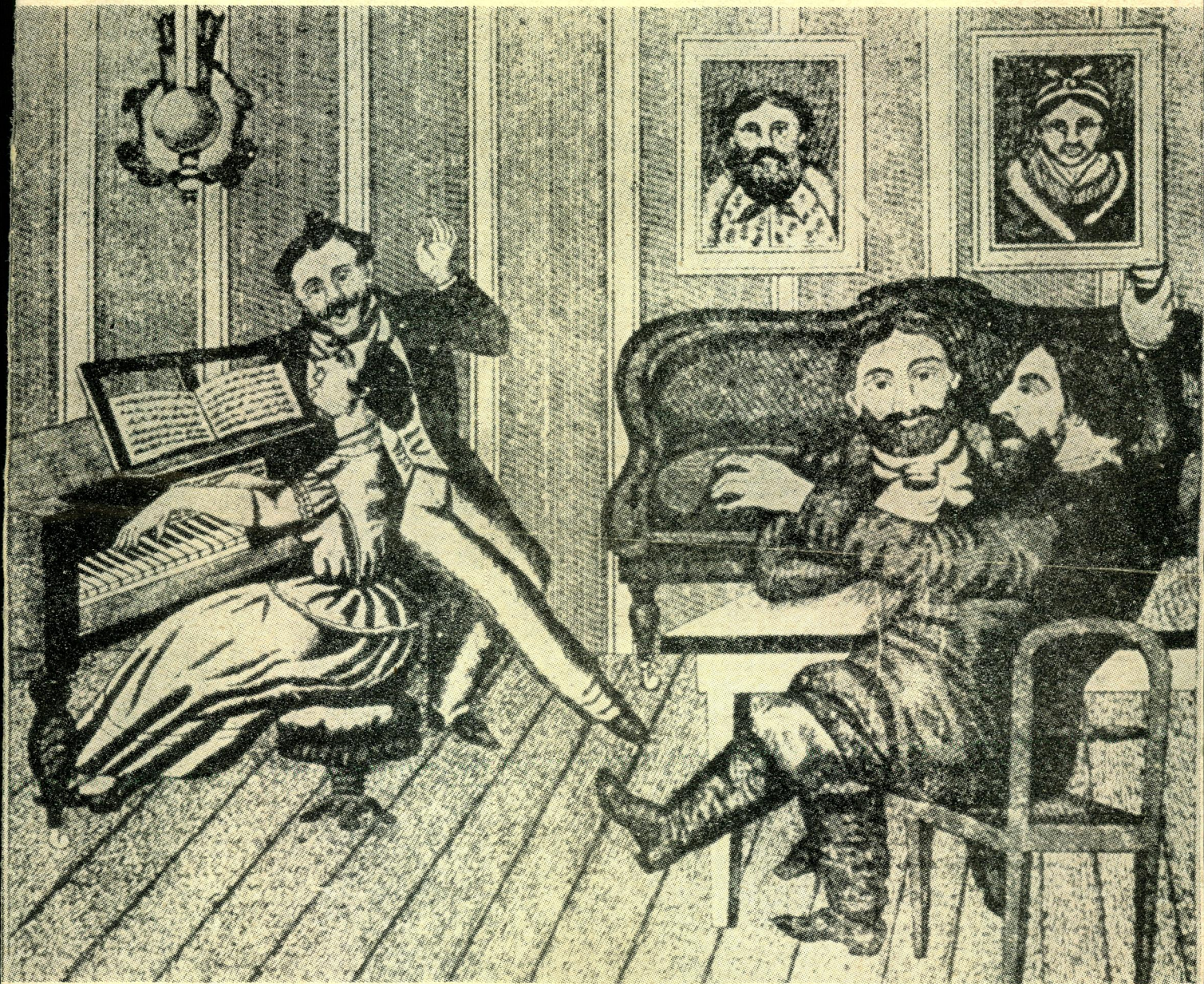


# DIVADLO PETRA BEZRUČE V OSTRAVĚ



*A. Suchovo-Kobyliu* SVATBA KREČINSKÉHO







Pozdního listopadového večera roku 1850 byla v Moskvě u zdi Vagaňovského hřbitova nalezena mrtvola krásné mladé ženy v modrém kožichu. Dlouhé rusé vlasy byly spleteny zaslouch krví. Rozpolcená lebka, podřezané hrdlo, zohavěný obličej a zpřelámaná žebra, to vše svědčilo o neuvěřitelně brutální vraždě. Policie brzy identifikovala neznámou jako Louisu Simone - Demalcheovou, francouzskou občanku, která přicestovala do Ruska před osmi lety se známým moskevským švihákem Suchovo - Kobylinem a po celou tu dobu byla jeho milenkou. Další vyšetřování dospělo k rozporuplným výsledkům: jedni svědkové tvrdili, že třiatřicetiletý šlechtic se v poslední době dvořil krásné kněžně Narýškinové a naléhal na Louisu, aby se vrátila do Francie, jiní zas tvrdili, že Louisa se chtěla vrátit domů samá a Suchovo - Kobylin ji zapřísahal, aby ho neopouštěla. Při prohlídce domu podezřelého na Strastném bulváru byly v salóně nalezeny krvavé skvrny. Suchovo - Kobylin, potomek jednoho z nejstarších ruských šlechtických rodů, absolvent moskevské university, posluchač university v Heidelbergu, Římě a Paříži, lev salónů a hegelovský filosof, byl obviněn z vraždy a zatčen. Z vězení byl však už za tři dny propuštěn a po dalším vyšetřování byli obvinění jeho tři nevolníci z loupežné vraždy krásné Francouzky. Dvorní soud je odsoudil k neobyčejně přísným trestům a k vypálení zločineckého cejchu. Pro korupční skandál byly však v padesátém třetím roce všechny procesy Dvorního soudu podrobeny re-vizi; mimo jiné i proces se Suchovo - Kobylinovými nevolníky, kteří překvapivě prohlásili, že jejich doznání bylo vynuceno mučením a navíc, že jim Suchovo-Kobylinova rodina slíbila značný obnos. Proces byl obnoven a celým případem se zabývala Státní rada. V dubnu 1853 byl Suchovo-Kobylin znovu vzat do vazby, z níž byl propuštěn až v listopadu, přičemž proces se vlekl ještě sedm let. V tulské věznici pak Suchovo-Kobylin dokončil svoji první hru „Svatbu Krečinského“, kterou začal psát už předtím na toulkách Itálií. Zajímavé svědectví o námětu této komedie podává jeden z dramatikových nekrológů: „Námět pro své první dílo A. V. Suchovo-Kobylin čerpal ze skandální historky, která velmi vzrušila petrohradskou společnost. Vyprávělo se v ní o podvržení drahocenného šperku jistým polským krasavcem Krysiňským, vydávajícím se za hraběte; když se mu otevřel vstup do nejlepší petrohradské společnosti, ukázalo se, že je obyčejným knížecím lokajem. Krysiňský žil dlouhý čas v Jaroslavi, kde se s ním setkal i Suchovo-Kobylin v rodině místního statkáře Hlina; tato rodina byla materiálem k postavám Muromského a Atujevové. Prototypem k Raspljujevovi byl jakýsi zpěvák jaroslavského církevního sboru Krylov, sloužící u Krysiňského v době jaroslavského pobytu - kulečnickový hráč a podvodník, který skončil svůj život počátkem šedesátých let v Jaroslavi při jedné kulečnickové partii s herci místního divadla.“

Premiéra „Svatby Krečinského“ byla 26. 11. 1855 v Malém divadle v Moskvě a o rok později v petrohradském Alexandrinském divadle. Hned po této premiéře na carevnický příkaz byl proces se Suchovo-Kobylinem ukončen. Nevolníci byli osvobozeni, Suchovo-Kobylin odsouzen k církevnímu pokání. Brzy nato dostává autor pas a odjíždí do Francie. V Paříži si Suchovo-Kobylin přeložil sám hru do francouzštiny a zaslal ji k posouzení A. Dumasovi ml., který ji vysoce ocenil, ale navrhl autorovi, aby přepracoval závěr: „My Francouzi jsme v divadle - při veškeré své pokrokovosti - zpátečníky; naše řemeslo žádá, aby v závěru hry zvítězilo dobro a zlo bylo potrestáno. Co se však stane v Vaší „Svatbě Krečinského“? Krečinský provede darebácký kousek Lidočka prohlásí, že se zmýlila, a dá jehlici lichváři. Krečinský pozná, že vyvázl ze všeho se zdravou kůží a že může dál provozovat své šejdířství.“ Suchovo-Kobylin ukončil tedy francouzskou verzi hry Krečinského sebevraždou v okamžiku, kdy do jeho bytu vnikla policie. Melodramatický závěr hry však oslabil celkové vyznění a v autorově vlasti se tato úprava hrála jen jednou v osmdesátých letech minulého století.

„Svatba Krečinského“ byla nepochopena i při prvním provedení 25. 5. 1867 v Prozatímním divadle v Praze. J. J. Kolár hru rasantně seškrtal a Krečinskému připsal poslední větu, s níž se obracel na Lidočka: „Nebyl jsem tebe hoden.“

Suchovo-Kobylin, který nadále žil střídavě ve Francii a v Rusku, nazval svoji jedinou dceru po nešťastné Francouzce Louisou a kdykoliv byl v Moskvě, nikdy neopomněl vykonat pouť k hrobu zavražděné. Celý život pracoval na rozsáhlém filosofickém díle, které však bylo zničeno při požáru jeho statku. V roce 1861 ukončil další hru „Proces“, která spolu s jeho poslední hrou „Smrt Tarelkina“ a „Svatbou Krečinského“ vytvářejí dramatickou trilogii. („Slavnostní smlouva tatíčka se světem“ neboli „Tarif na kusový prodej ducho svatého“ z r. 1892 a pamflet „Kvartet“ z roku 1900 nebyly určeny pro jevištní provedení).

„Proces“ byl napsán po trpkých zkušenostech kultivovaného gentlemana s „duší surovce a barbara“, příslušníka vládnoucí třídy, který klidně nechá za sebe odsoudit nevině nevolníky, ale v okamžiku, kdy on sám se setkává s fantasmagorickou hrůzností carského soudnictví, kde před r. 1861 neexistovala porota, ani funkce obhájců, píše po Golovi nejžřiravější kritiku rozkládající se ruské společnosti, neboť nikde nevidí žádné východisko, žádné naděje ani pro tuto společnost, ani pro sebe. „Proces“ byl v roce napsán vydán v Lipsku v pětadvaceti exemplářích a inscenován teprve po dvaceti letech v Alexandrinském divadle pod názvem „Bývalé časy“. „Tarelkinova smrt“ byla napsána v r. 1868 a povolena ve značně zredukované podobě až po čtyřiceti letech.

Šestaosmdesátiletý Suchovo-Kobylin končí svůj podivuhodný a strastiplný život 11. března 1903 ve své vile na francouzské Riviéře v předvečer první revoluce.

(zpracováno podle domácích a zahraničních pramenů)







*A. Suchovo-Kobylin*

# SVATBA KREČINSKÉHO

Přeložil: **Bohuslav Mathesius**

Režie: **Alois Müller j.h.**

Asistent režie: **Marie Viková**

Scéna a kostýmy: **Otakar Schindler**

Petr Konstantinovič Muromskij

Lidočka, jeho dcera

Anna Antonovna Atujevová

Vladimír Dmitryč Nělkin

Michail Vasilyč Krečinskij

Ivan Antonyč Raspluljev

Nikanor Savič Bek

Fedor

Tiška

Policejní úředník

Sluhové

**Otakar Janda**

**Lenka Termerová**

**Marie Viková**

**Miloslav Čížek**

**Jan Filip**

**Bohuslav Čvančara**

**Milan Koutný**

**Jeroným Horák**

**Jan Odl**

**Ivan Misař**

**Pavel Vika j. h.**

**Adam Malysiak j. h.**

**Jaromír Mrázek j. h.**

**Jaroslav Valián j. h.**

Představení řídí: **Lída Naarová**

Text sleduje: **Soňa Šimberová**

Premiéra 8. září 1972



Do Prahy se dostala tehdy nová hra, která byla nadšeně přijata, jako vše ruské. Byla to veselohra Suchovo-Kobyli-  
na „Svatba Krečinského“. Veselohra? V tom byl právě ten háček! Přišlo na to, jak se tato „veselohra“ hrála.

Pro Mošnu, který, bez vlastní vůle, dal této hře zvláštní charakter právě svou realistickou hrou, to byla hra - na rozcestí. Byla ukazatelem nového či nejvlastnějšího charakteru Mošnovy hry, který později tak překrásně rozvinul ve svých slavných charakterních postavách. Obsazení bylo nevelké, komorní, a bylo vybráno starým Kolárem přímo mistrovsky.

Pjotra Konstantinyče Muromského, zámožného jaroslavského statkáře, člověka venkovského, šedesátníka, hrál František Kolár mladší. Lidočku, jeho dceru - Josefina Čermáková. Když jí J. J. Kolár roli dával, řekl, vyťahuje obočí: „Myslím, jářku, ano - hm - komická herečko, že si v tom přijde na své!“ Annu Antonovnu Atujevu, tetičku Lidočky, obstarožní dámu dostatečně hubatou, hrála paní Magdalena Hynková. Vladimíra Dmitriče Nělkina, stakáře, blízkého souseda Muromských, mladého člověka, ctitele Lidočky, hrál nově angažovaný objev starého Kolára, Jiří Bittner, tehdy mladíček dvacetiletý. Titulní roli Michaila Vasiljiče Krečinského, pozoruhodného muže, odkvétajícího krasavce a světáka, obdržel odkvétající „krásný Ferdinand“ Šamberk. Ivana Antonyče Raspljujeva, malounkého, staršího, pohyblivého člověka - Jindřich Mošna. Tišku, vrátného v domě Muromských, bodrého mužika - Jan Kaška.

Krečinský byl tou hrou, na které bylo možno vyrůst. Živá, pravdivá - z rodu Revizora a Hoře z rozumu.

Kolár rozdával role dlouho před premiérou, takže každý měl dostatek času k studování. Odevzdal je osobně ve svém ředitelském pokojíku, kam si všechny interprety zavolał. Potom jednoho po druhém přešel pohledem zpod svých míračných brv.

„Co bych vám tak o hře pověděl? Je to opravdu něco - hm - nového a stačí to hrát, jak každému zobák narost. No - zkrátka bez kudrlínek a prsních tónů, „pronesl starý Kolár svým hrdinným prsním tónem a vytáhl obočí.“ Mo-  
lière to není! - - Je to - jak bych to řekl - je to... - Zkrátka divadlo je, děťátka, zatracená věc!“ dodal rozzlobeně.  
„Tak proč to hrajeme?“ zeptala se Hynková, která jediná se takto mohla strašného Kolára ptát.

Kolár na ni udiveně vzhlédl. „Proč? Protože to je, děvečko, milá, výtečná hra!“ Mošnovi bylo všechno nadobýčeť jas-  
né. Ted' si rychle oblékl obléskaný starý frak, vyměnil několik šátků na krk a pak si nechal starý hedvábný a oděný,  
obul si staré oprýskané lakýrky a přitřel se o zed', aby vypadal tak, jako kdyby ho právě vyhodili z hospody. Drobný  
svůj obličej si rozšířil o licousy. Ano, byl to Raspljujev. Starý dobrák, vyžilec, bývalý elegán, příživník, zchátralý, ne-  
šťastný, stále vylekaný a pohotový lhát tak pravdivě, že tomu sám věřil.

„Kdepak - tady nemohu švindlovat, tady se musím osvobodit od textu a hrát co nejsporněji. Text je tak přiroze-  
ný a mluvný, že k němu nelze nic přidávat!“ uvědomoval si, když studoval roli doma.

„Hm - takové to tedy je,“ řekl svému obrazu. „Tragédie? To je, ač bez patosu, víc než tragédie - . To je život, vy-  
svlečený, a vysvlečený tak, jak jej ani ve špitálu nevidíš... Komedie? Ovšem, komedie, a ještě cosi navíc! A pozor,  
nečarovat! Pořád smích - pořád smích! Lidé se nesmějí děsit, nesmějí se tě bát, musí se smát a litovat, smát se až  
jim potečou slzy, nerozeznatelně od opravdového pláče! Smát se, až se budou za to stydět, že pláč. Smát se sta-  
rému uličníkovi, opilci a karbaníkovi, smát se a litovat člověka! - - To je opravdu víc než tragédie!“

(Úryvek z románu Františka Rachlíka Komedie plná lásky)







Види я мого швака  
За те во тебе и швака.

Амьотка моя подь дьло  
И Калити сько Вьсь мой сько.

Я сько Чьотко шьотко  
Чьо Вьсь ко шьотко шьотко.

